

Тема: Система ведення господарства сільськогосподарських підприємств.

1. Поняття і класифікація систем господарств

Система господарства -- це правильна спеціалізація підприємства, раціональне поєднання галузей, які разом з комплексом соціально-економічних, агрозоотехнічних та організаційних заходів спрямовані на всебічне використання виробничого потенціалу підприємства, отримання максимального прибутку.

Поняття науково обґрунтованої системи господарства охоплює всі сторони аграрного виробництва: раціональне розміщення і спеціалізацію; правильне поєднання галузей; інтенсифікацію; найбільш ефективні напрями використання капітальних вкладень; впровадження прогресивних методів організації праці; вдосконалення форм управління і планування виробництва; підвищення матеріальної заінтересованості працівників у збільшенні виробництва продукції і зниженні її собівартості, підвищенні ефективності всіх галузей. Основні її ланки -- спеціалізація та раціональне поєднання галузей, систем рослинництва, тваринництва, машин, організаційно-економічних заходів тощо. Чим нижче регіональний рівень, для якого розробляється система господарства, тим глибшим і конкретнішим має бути її розроблення.

Класифікація систем господарства здійснюється:

- 1) за регіональними рівнями (для країни, зони, області, району, підприємства);
- 2) за галузевим принципом (системи рослинництва, системи тваринництва, системи допоміжних і обслуговуючих виробництв для підприємства);
- 3) за технологічною ознакою (системи землеробства, системи удобрення, системи годівлі худоби, системи машин, системи оплати праці та ін.);
- 4) за структурним принципом (виробнича, організаційна, соціальна структура підприємства).

2. Порядок обґрунтування системи господарства в сільськогосподарських підприємствах

Обґрунтування системи господарства в конкретному підприємстві пов'язане з проведенням певної аналітичної роботи, а також розробленням різних організаційно-економічних, технічних і технологічних заходів на перспективу. Порядок роботи при цьому може бути таким: аналіз галузей підприємства за останні роки та виявлення резервів їх подальшого розвитку; уточнення загальногосподарської і внутрішньогосподарської спеціалізації, кооперування та інтеграція виробництва; система рослинництва; система кормовиробництва; система тваринництва; система заходів щодо механізації, електрифікації та автоматизації виробництва; система обслуговуючих і підсобних виробництв; система організації та оплати праці і баланс праці; організаційна, виробнича структура і структура управління підприємством; соціальний розвиток колективу підприємства; розвиток особистих підсобних господарств населення; капітальні вкладення; економічна ефективність системи ведення господарства.

3. Система рослинництва

Система рослинництва визначає склад і співвідношення в підприємстві таких галузей, як рільництво, кормовиробництво, овочівництво, садівництво, а також комплекс заходів щодо їх ведення, який охоплює техніку, технологію та організацію виробництва.

Технологічною основою рослинництва є система землеробства, тобто комплекс організаційно-економічних та агротехнічних заходів щодо раціонального використання землі, підвищення врожайності сільськогосподарських культур, збереження та підвищення родючості ґрунту. Система землеробства розробляється з урахуванням умов конкретної природно-економічної зони і включає: організацію земельної території і систему сівозмін; систему удобрення в сівозмінах; систему насінництва; систему захисту рослин від шкідників, хвороб і бур'янів; систему обробітку ґрунту та догляду за посівами; систему меліоративних заходів. Всі ці елементи тісно пов'язані між собою і застосовуються в комплексі.

Організація земельної території і система сівозмін передбачають певний порядок використання землі для створення оптимальних умов росту й розвитку сільськогосподарських культур: використання кращих попередників, найефективніше застосування добрив і засобів захисту рослин від шкідників, хвороб та бур'янів. Разом з тим система сівозмін тісно пов'язана із структурою посівних площ господарства, сприяючи вдосконаленню останньої.

Система удобрення у сівозмінах передбачає кількість і строки внесення органічних добрив під кожен культуру і тісно пов'язана з іншими елементами системи землеробства. Вона має забезпечити максимальну ефективність добрив.

Система насінництва пов'язана із застосуванням високоврожайних районованих сортів сільськогосподарських культур відповідно до умов кожної природно-економічної зони.

Система обробітку ґрунту і догляду за рослинами також тісно пов'язана з іншими елементами системи землеробства і застосовується з урахуванням ґрунтових та кліматичних особливостей зони розміщення господарства.

Система захисту рослин від шкідників, хвороб та бур'янів повинна включати різні біологічні, агротехнічні та хімічні заходи.

Система меліорації включає різні заходи регулювання водного режиму ґрунту: осушення, зрошення, полезахисне лісонасадження тощо.

Раціональна система землеробства має забезпечити якнайповніше використання всіх її елементів, віддаючи перевагу тим із них, які найбільшою мірою сприяють ефективному використанню землі в умовах конкретного аграрного підприємства.

4. Система тваринництва

Система тваринництва -- це склад і співвідношення його галузей, а також сукупність технічних, зооветеринарних та організаційно-економічних заходів ведення виробництва, спрямованих на збільшення обсягів продукції тваринництва і підвищення його ефективності.

До технічних заходів (елементів) системи належать будівлі, споруди для утримання худоби, система машин і механізмів для виконання виробничих процесів, первинної переробки продукції та ін.

Зооветеринарні заходи включають організацію відтворення стада, поліпшення племінних якостей тварин, способи їх утримання, тип годівлі, засоби захисту тварин від хвороб та ін. Ці заходи повинні забезпечувати раціональні темпи відтворення стада, економічно вигідні строки господарського використання тварин, оптимальні норми їх вибракування, високий рівень продуктивності та ін.

До організаційно-економічних заходів належать обґрунтування спеціалізації тваринництва, структури стада та щільності поголів'я худоби, розмірів ферм і комплексів, розміщення їх на території господарства, організації і оплати праці, планування розвитку галузей, внутрішньогосподарські та міжгосподарські зв'язки тощо.

Залежно від природно-економічних умов та способів використання кормів і утримання тварин виділяють такі системи тваринництва: пасовищну, пасовищно-стійлову (стійлово-пасовищну) і стійлову.

При пасовищній системі здійснюється екстенсивне ведення тваринництва з незначним втручанням людини у процес виробництва продукції. Цю систему застосовують у зонах з м'якою зимою, великими площами пасовищ у вівчарстві, м'ясному скотарстві.

Пасовищно-стійлову, або стійлово-пасовищну, систему (залежно від тривалості пасовищного чи стійлового періоду) використовують у районах із суворою зимою, проте із значними площами природних кормових угідь, наприклад, на Поліссі України.

Стойлова система характеризується найбільшим втручанням людини у виробничі процеси і є високоінтенсивною. За цієї системи тварин майже цілорічно утримують у приміщеннях, а влітку -- в літніх таборах. Вона поширена в районах з високою розораністю земель, де майже немає природних кормових угідь. Для стійлово-табірного утримання тварин часто використовують культурні пасовища.

Переважає ця система у молочному скотарстві, при вирощуванні молодняку великої рогатої худоби, у свинарстві, вівчарстві.

Одним з елементів кожної системи тваринництва є спеціалізація галузі (наприклад, в скотарстві -- молочний напрям, м'ясо-молочний, м'ясне скотарство). Кожен напрям спеціалізації в галузях тваринництва характеризується використанням певних технічних засобів, технології та організації виробництва